

علی مصحفی/ایران

رئیس اسبق ستاد بسیج اقتصادی در گفت‌وگو با «ایران» اعلام کرد:

توزیع هوشمند بازار را تنظیم می‌کند

ستاد تنظیم بازار باید دست کسی بالاتر از وزیر باشد تا نظارت‌ها پاسخ دهد

مریم آریایی

خبرنگار

بلافاصله درباره آن تصمیم‌گیری می‌کنند و در نهایت چون قیمت‌گذاری مطالعه نشده صورت می‌گیرد نرخی را می‌گذارند که برای تولیدکننده مقرون به صرفه نیست، بنابراین تولیدکننده از توزیع کالا امتناع می‌کند چرا که منطقی ابتدا ۱۵ هزار تومان سپس ۲۴ هزار تومان و بعد ۳۱ هزار تومان تعیین کردند و مشخص است که تصمیمات فی‌البداهه گرفته می‌شود و مطالعات آنها کم است. معتقدم اگر سازمانی به این عریض و طویلی تبدیل به عقبه مطالعاتی تنظیم بازار شود، امکان تنظیم بازار وجود خواهد داشت.

البته گرانی بعضی چیزها طبیعی است و ممکن است ناشی از بالا رفتن قیمت جهانی آن باشد و دیگر ربطی به دولت و تنظیم بازار ندارد مثلاً در سال گذشته روغن، دانه‌های روغنی، خوراک دام و نهاده‌های دامی در دنیا گران شد و طبیعتاً در داخل نیز گران می‌شود.

■ وظیفه دولت و ستاد تنظیم بازار چه بود؟

کاری که دولت در این زمینه انجام می‌دهد این است که قدرت خرید مردم را با دادن یارانه حفظ و تدبیر کند تا فشار معیشتی بر مردم وارد نشود. متأسفانه در این زمینه در سال‌های اخیر کوتاهی شده و قدرت خرید مردم حفظ نشده است و به همین دلیل مردم بسیار تحت فشار هستند.

■ اما آیا تمام علل گرانی به عوامل خارجی برمی‌گردد؟

در این زمینه دولت هم منفعل بوده، رئیس جمهوری داشتیم که متأسفانه حال کار و فعالیت نداشت اما به‌رحال تغییر مدیریت صورت گرفت. من آقای رئیس‌ریسا را ۳۰ سال است می‌شناسم، انسان سلامت و پرکاری است و برخلاف رئیس‌جمهور گذشته اهل تلاش و پشتکار است و با این حال نباید فراموش کرد که ما دشمنان داخلی و خارجی داریم که به گرانی و افزایش قیمت‌ها دامن می‌زنند و بخشی از این دامن زدن به قیمت‌ها با هدف ایجاد نارضایتی و عصبی کردن مردم است. نباید فراموش کنیم که ما همیشه با تورم در سال‌های اخیر مواجه بوده‌ایم اما اتفاقی که الان افتاده این است که درآمد‌ها یا هزینه‌ها هیچ همخوانی ندارند لذا باید برای همخوان کردن درآمد و هزینه مردم تلاش شود.

■ البته نباید فراموش کنیم که چرخه دستمزد- تورم در این سال‌ها مورد بی‌توجهی قرار گرفته و افزایش حقوق‌ها خود به تورم دامن زده است. به نظر شما آیا درست است که حقوق‌ها متناسب با

■ اگر سازمان حمایت تبدیل به عقبه مطالعاتی تنظیم بازار شود، امکان کنترل قیمت‌ها وجود خواهد داشت

■ افزایش حقوق‌ها متناسب با تورم، بودجه بسیار کلان می‌خواهد که اصلاً چنین بودجه‌ای را هم نداریم و دولت دستش خالی است

■ اجرای سیستمی شبیه توزیع شیر یارانه‌ای برای کالاهای اساسی ممکن و راهگشا است

■ توزیع هوشمند کالاهای اساسی بازار را سامان می‌دهد اما باید هزینه‌های تبعی آن دیده شود تا استمرار یابد

■ آقای نعمت‌زاده کلاً مخالف آی‌تی بود؛ آدم بازاری و حجره‌ای بود و کلاً هم آی‌تی را جمع کرد، به بازرگانی داخلی و تنظیم بازار هم اعتقاد نداشت و معتقد بود بازار باید رقابتی شود

■ بازار رقابتی برای کالاهای لوکس خوب است اما برای کالاهای اساسی که با معیشت مردم سر و کار دارد نیاز به مداخله دولت داریم

می‌کردند. ما به یک باره دیدیم که شیر در مغازه‌ها پر شد و تا ساعت دو بعد از ظهر می‌ماند.

■ چرا؟

چون قبلاً آمارهای جعلی می‌دادند، تورم، بودجه بسیار کلان می‌خواهد که اصلاً چنین بودجه‌ای را هم نداریم و دولت دستش خالی است و اگر بخواند افزایش حقوق متناسب با تورم باشد باید استقراض از بانک مرکزی یا چاپ پول بدون پشتوانه داشته باشد.

■ راهکار چیست؟ برای اینکه قدرت خرید مردم حفظ شود چه پیشنهادی دارید؟

راهکار، دادن یارانه است و البته در این زمینه ملاحظاتی وجود دارد. زمانی شیر یارانه‌ای داده می‌شد و ساعت ۸ صبح می‌فتمی فروش تمام شده بود. ما طرحی را اجرا کردیم که جواب داد؛ گفتیم یارانه شیر را زمانی می‌دهیم که کارخانه محصول را در مغازه تحویل دهد و در واقع یارانه را به محصول نهایی دادیم این طور نبود که یارانه را به کارخانه یا دامساز بدهیم. اوایل دشوار بود و بعد از آن کل بودجه یارانه شیر را در حسابی در بانک ملت ریختیم و با آنها توافق کردیم که به جای آن برای ما نرم‌افزاری تولید کنند که از کارخانه تا در مغازه را رصد کنند. برای این کار کارتی را طراحی کردند که سه‌ماهه هم در آن تعبیه شده بود و در هر مغازه دستگاه بوزی وجود داشت که بعد از تحویل شیر، کارت را می‌کشید و تیک تحویل شد، می‌خورد.

■ چرا فقط برای شیر اجرا شده، در مواردی دیگر شاهد اجرای چنین سیستمی نبودیم؟

دیگر دوره ما تمام شد و اواخر دوره آقای میرکاظمی اجرا شد و دیگر بعد از آن اجرا نشد، در همان زمان که اجرا شد حتی من را مجلس خواستند که چرا پول کارخانه‌داران را نمی‌دهید. برایشان توضیح دادم که اگر توزیع کنید، پول‌شان را می‌گیرند. در این حالت توزیع کاملاً قابل رصد بود تازه آن موقع زیرساخت‌های الان را نداشتیم.

■ این سیستم در شرایط حاضر هم قابل اجرا است؟ پیشنهادی در این مورد دارید؟

بله همین را برای کالاهای اساسی اجرا کنیم درست می‌شود؛ البته اجرای چنین سیستمی در شرایط فعلی با زیرساخت‌های ارتباطی و آی‌تی ساده‌تر هم هست و کاملاً امکان‌پذیر است.

الان یارانه می‌دهیم و برنج وارد می‌کنیم، اصلاً مشخص نیست چه می‌شود، زمانی که کوبین می‌دادیم همه چیز قابل رصد بود؛ ما درکل ۷۰۰ هزار تومان برنج می‌آوردیم و به‌صورت کوبین به دست مردم می‌دادیم، در چند سالی که کوبین برنج داده می‌شد برنج هیچ وقت از ۱۵۰۰ تومان بالاتر نرفت، بعد از اینکه آقای احمدی‌نژاد آمد و دستور داد برداشته شود، من مصاحبه‌ای داشتم و گفت بزودی برنج به ۵۰۰۰ تومان می‌رسد و ظرف دو ماه این اتفاق افتاد.

الان هم می‌توان چنین کاری کرد البته لزوماً نباید کوبین باشد، مثل همان سیستم می‌شود یارانه را درمغازه به کارخانه‌دار داد مگر آنجا جقدر امکان تخلف وجود دارد؛ درنهایت چند سید اما تخلف در جایی انجام می‌شود که هیچ‌گونه رصدی وجود ندارد و کالاهای اساسی به‌صورت کامیونی جای دیگر می‌رود.

علم و تجربه این کار وجود دارد.

می‌توان در بسیاری از کالاهای اساسی آن را اجرا کرد و اگر کاملاً سیستمی باشد قیمت‌ها را کنترل خواهد کرد.

■ برگردیم به تنظیم بازار، تغییرات اخیر و تمرکز مدیریت را چطور می‌بینید؟

چندان موافق نیستم که جهاد کشاورزی مسئول تنظیم بازار شود.

■ البته تجربه تعلیق قانون تمرکز نشان می‌دهد که آشفتگی بیشتری بر بازار حاکم شده بود و بعد از آن با توزیع اینترنتی کالاهای اساسی مثل مرغ و تخم مرغ توانست بازار را مهار کند و حتی قیمت‌ها از قیمت مصوب در بازار پایین‌تر آمد؟

این حذف یارانه را از جیب خودش نمی‌دهد بلکه آن را روی قیمت تمام شده کالا می‌کشد و در واقع از جیب من و شما می‌رود.

■ اما اینها قابل کنترل است و باید با نظارت بر بازار این سوءاستفاده‌ها مهار شود.

خیر. تجربه نشان داده که قابل کنترل نیست. بخش زیادی از یارانه‌ای که ما به کالاهای مختلف می‌دهیم به دست مصرف‌کننده نهایی می‌رسد و انحرافی است. در عین حال که نیروهای ناظر بر بازار ما آن قدر نیستند که بر تمام شبکه توزیع نظارت داشته باشند بنابراین نظارت باید سیستماتیک باشد همچنان که پرداخت یارانه بر مبنای اطلاعات دقیق و آی‌تی محور انجام پذیرد.

من مدیر پروژه طرح شبنم بودم زمانی که شبنم را اجرا کردیم، کالاها را رصد می‌کردیم. می‌گفتم از مرز باید این برچسب زده شود اما به یکبار در بازار دیدیم که مشابه برچسب را زده‌اند.

■ بله البته همان طرح هم درست اجرا نشد، چرا؟

قابل اجرا بود، اما آقای نعمت‌زاده مخالف آی‌تی بود. آدم بازاری و حجره‌ای بود و درکل هم آی‌تی را جمع کرد، به بازرگانی داخلی و تنظیم بازار هم اعتقاد نداشت و معتقد بود بازار باید رقابتی شود.

■ بازار رقابتی در شرایط اقتصادی ما و شرایطی که سال‌هاست درگیر جنگ اقتصادی هستیم، پاسخگوست؟ در بازار رقابتی تکلیف قدرت خرید مردم چه می‌شود؟

بازار رقابتی برای کالاهای لوکس خوب است اما برای کالاهای اساسی که با معیشت مردم سر و کار دارد نیاز به مداخله دولت داریم. دولت باید بازار کالاهای اساسی را مدام رصد کند و تنظیم بازار با همان صورتی که گفته شد یعنی باید عقبه مطالعاتی

در گمرک مانده بود، همین موارد به بر هم زدن بازار دامن نمی‌زد؟

اینکه حجم کالاهای استراتژیک در حد پایینی بود، نمی‌توانم قضاوت کنم و آقای سیف مدیرعامل شرکت بازرگانی دولتی ایران که قبلاً هم بوده و الان هم هست باید در این زمینه اطلاعات بدهند تا ببینیم که وضعیت به چه صورت است.

اما اینکه اراده بر این است که کالاها در گمرک مانند، بسیار مثبت است، پیش از این آنقدر کالاها در گمرک می‌ماند که ما هزینه دوراژ هم می‌دادیم و همین هزینه‌ای بر کشور تحمیل کرده بود.

■ درباره مدیریت متمرکز بر بازار و بحث تجمع زنجیره فروش و نظارت بر بازار به‌صورت متمرکز را چطور می‌بینید؟ به نظر می‌رسد تا به حال که نتایج خوبی داشته.

معتقدم این درست نیست و نظارتی باید خارج از جهاد کشاورزی بر بازار وجود داشته باشد، باید تنظیم بازار را معاون اقتصادی یا معاون اول رئیس‌جمهور در دست بگیرد تا جواب بدهد، باید نظارتی فراتر از وزارت جهاد بر بازار نظارت کند.

■ البته دولت قبل همه سال‌ها در حلقه بسته مدیریتی بودند، اما میزان تخلفات و سوءاستفاده‌ها کم نبود و بدترین نوع فسادها آن هم در شرایطی که کشور با جنگ اقتصادی مواجه بود شاهد بودیم که یک نمونه درباره ارز ۴۲۰۰ تومانی بود و با تجربه‌ها راه کم دیدیم؟

البته علت این تخلفات و فسادها این است که با متخلفان برخورد شدید و بازدارنده نمی‌شود و البته درباره ارز ۴۲۰۰ تومانی اگر دلار ۴۲۰۰ تومان رصد می‌شد کار به اینجا نمی‌کشید و اینقدر انحراف نداشتیم.

■ در بودجه سال آینده، ۴ هزار میلیارد تومان برای تنظیم بازار کالاهای اساسی در نظر گرفته شده است، همچنین دولت روی درآمدهای مالیاتی حساب

آرژانس عکس/ایران

داشته باشد و زمانی که احتمال کمبود کالایی وجود داشته باشد هشدار داده و اقدامات لازم برای جلوگیری از کمبود یا گرانی آن کالا اجرا شود. مثلاً زمانی که جوجه‌های یک روزه را از بین بردند مشخص بود به مرور با کمبود مرغ مواجه می‌شویم و اگر لازم است باید وارد کنند یا با هر اقدامی از در هم ریختگی بازار جلوگیری کنند.

اینها لازم است، ما امسال کم‌آبی داریم و ممکن است مشکل گندم داشته باشیم از همین الان باید تدبیر شود، در حالی که در ترسالی مشکلی برای تأمین گندم نیست.

■ حتی اگر تیم مطالعاتی وجود نداشته باشد، در سال‌های اخیر هر بازاری که به هم ریخت پیش از آن کارشناسان و رسانه‌ها هشدارهای لازم را داده بودند، مثلاً درباره جوجه‌های یک روزه، یا الان درباره هشدارها داده می‌شود که بعد از یک دوره با کمبود گوشت و گرانی گوشت می‌شویم، در این موارد چطور باید تنظیم بازار انجام شود؟

یکسری کالاها با واردات قابل تنظیم هستند، مثلاً گاهی واردات مرغ انجام داده‌ایم و قیمت مرغ پایین آمده است. نکته اینجاست که در جاهایی که ذخیره خوبی داشتیم زیاد بازار سر به سر دولت نگذاشته، چون در دولت‌ها آدم دارند و می‌دانند که حجم ذخایر به چه صورت است و بر همان اساس بازار را بر هم می‌زنند.

■ دولت سیزدهم زمانی که امورا در دست گرفت، ذخایر کالاهای استراتژیک ما در سطح پایینی بود و کالاهای بسیاری

البته من به این سامانه هم چندین امیدوار نیستم چون هزینه‌های تبعی آن دیده نشده است، اینکه کالا با قیمت مصوب یا زیر قیمت مصوب در منزل به‌صورت رایگان تحویل داده شود، هزینه ایاب و ذهاب آن چه می‌شود؟ آیا این هزینه به جهاد کشاورزی داده شده؟

باید مشخص شود به چه صورتی تأمین شده، چرا که اگر چاره‌ای برای این هزینه تبعی در نظر گرفته نشود به ناچار در جایی متوقف خواهد شد.

در تنظیم بازار هم هزینه تبعی حساب می‌شود، باید در این مورد هم هزینه تبعی در نظر گرفته شود تا امکان ادامه دار شدن آن وجود داشته باشد.

■ اما همین فروش اینترنتی به نوعی ترمز افزایش قیمت را کشید و نتیجه عملی آن آرام گرفتن بازار مرغ و تخم مرغ بود؟

بله خوب است، معتقدم هر کار سیستمی جواب می‌دهد اما پایداری و استمرار آن هم مهم است و به همین دلیل بحث هزینه تبعی را مطرح می‌کنم که لازمه پایداری چنین سیستمی است اگرچه طرح توزیع اینترنتی طرح بسیار خوبی است. اگر همین توزیع در فروشگاه‌ها و با مدل شیرباش مشکل حل خواهد شد.

■ نکته‌ای که در بودجه سال ۱۴۰۱ هم دیده می‌شود، ایجاد محدودیت درباره ارز ۴۲۰۰ تومانی و همچنین حذف یارانه دهک‌های بالا است، در این صورت نیاز به توزیع عادلانه یارانه برای حفظ قدرت خرید مردم داریم، نظر شما در این مورد چیست؟

بیست و نه زمانی که یارانه را از صاحب کالا و سرمایه می‌گیریم او هزینه

کرده، این ارقام را چطور می‌بینید؟

عداد بودجه را دیدم خوب است اما درباره یارانه‌ها و کنترل بازار تا زمانی که همه چیز آی‌تی محور نشود، امکان نظارت درست بر بازار و حتی رصد اینکه یارانه کالاهای اساسی به دست مردم برسد وجود ندارد، فقط در این صورت است که همه چیز شفاف می‌شود اینکه بسیاری از تجار با سیستم‌ها نمی‌توانند ما ۱۰ سال پیش شرکتی برای خرید و فروش اینترنتی آهن زدیم و گفتیم بفروشند هیچ کس نیامد می‌گفتند مالیات پدر ما را در می‌آورد.

الان هم اگر دولت بخواهد بیشتر روی درآمدهای مالیاتی حساب کند، قطعاً باید به شفافیت سیستم‌ها و سامانه‌ها توجه ویژه داشته باشد. بسیاری ممکن است برای فرار از مالیات به اقتصاد بیزرزمینی روی آورند و مالیات زیاد است. تنها راه غلبه بر این موانع و مقاومت‌ها حرکت به سمت الکترونیکی کردن هر نوع خدمات و فعالیتی است و البته در کنار آن با مفسدان اقتصادی و اخلاک‌گرا هم باید برخورد‌های سخت قضایی صورت گیرد؛ به تناسب زمان جنگ باید با متخلفان، کسانی که احتکار می‌کنند و بازار را بر هم می‌زنند برخورد کرد.

سیاس از وقتی که در اختیار ما قرار دادید.